

HAVE YOU TRIED TURNING IT OFF?

“Have you tried turning it off and on again?” Het is wellicht het vaakst gegeven advies bij IT-problemen, maar geldt ook in zoveel andere contexten.

Systemische problemen vragen systemische oplossingen. Even pauzeren, even stilstaan: het creëert een wereld van verschil. In het artistiek en cultureel programma van Gent2030 durven we naar de kern gaan. Waar doet het pijn in Gent? Waar kan Gent2030 met kunst en cultuur een écht verschil maken?

Çava Gent? Alles goed?

Steden maken het verschil. Niet omdat ze groot of machtig zijn, maar omdat het knooppunten zijn in globale netwerken. Nergens is de permanente stroom van uitdagingen op vlak van klimaat, politiek of economie zo tastbaar. De wereld verandert snel. Ook in Gent.

Steeds meer mensen voelen zich in de stad ontheemd en vervreemd. We kunnen een enorm positief verhaal over Gent vertellen, maar wie voorbij de gevels en onder de oppervlakte kijkt, ziet ook een ander Gent.

Een grote groep inwoners van de stad voelt zich niet gehoord. De systeemwereld, instellingen en instituties spreken vaak een taal waarin Gentenaars zichzelf niet herkennen. Dit strookt niet altijd met de leefwereld van inwoners. Mensen met een fysieke of mentale beperking of gevoeligheid, jongeren in kwetsbare situaties, personen die in eenzaamheid zijn terechtgekomen, nieuwkomers, langdurig zieken, bewoners van de kanaaldorpen ...voelen zich niet altijd thuis in onze stad.

Het kàn anders, het moet anders: samen gaan we op zoek naar manieren om van onze stad een veerkrachtige plek te maken waar mensen zich écht thuis voelen.

Ons Gent mag dan geen grootstad zijn, en ook niet ‘klein maar fijn’. Als eeuwenoude havenstad, stad van rebellie en tegendraadsheid, van coöperatieven en abdijen, heeft ze haar veerkracht en verbeeldingskracht al ruim bewezen. **Gent is een stad met een verleden dat hoop geeft voor de toekomst.** Die hoop willen we uitdragen in 2030. Want die hoop hebben we nodig.

Have you tried turning it off?

Die 'sense of belonging' of een **hernieuwde connectie** ontstaat niet vanzelf. Wat zou er gebeuren als we collectief even de pauzeknop indrukken? Wat als we even de tijd nemen, een jaar lang, om echt naar elkaar te luisteren, om van daaruit, met de kracht van verbeelding, tot nieuwe verbintenissen te komen.

We beschouwen Gent als een **groot open atelier** voor Europa, waar we samen met alle inwoners op zoek gaan naar een nieuw cultureel burgerschap net als een nieuwe vorm van collectiviteit.

Niet alleen in het centrum, maar over het gehele Gentse grondgebied, over regionale en zelfs nationale grenzen heen, zetten we grote en kleine ideeën om in wervende projecten. We bouwen **een circulair netwerk van vrijhavens**: culturele refuges waar de sleutels uit handen gegeven worden en waar nieuwe regeneratieve broedplaatsen kunnen ontstaan.

We geloven dat **een gedragen stadsbreed proces** met sterke hefboomen en vele bondgenoten kan resulteren in verandering. Kunst en cultuur beschikken over de unieke kracht om genoeg verbeelding, vertrouwen en volharding te ontwikkelen. Kunst en cultuur maken als hefboom het verschil.

We willen **een cross-sectoraal verbond** opzetten met andere sectoren, burgers en bedrijven. Hierbij hanteren het gedeeld [waardekader](#) dat aan de start van het traject voor Gent 2030 ontwikkeld werd als richtsnoer en ijkpunt.

We stellen **12 waarden** voorop: toegankelijkheid, innovatie, vrijheid, duurzaamheid, inclusiviteit & diversiteit, rechtvaardigheid, solidariteit, samenwerking, democratie, veiligheid, openheid en verbinding staan centraal in alles wat we doen.

Durven stoppen, dat vraagt lef. Het is veel makkelijker om verder te doen dan stil te staan. Stoppen op zich is geen doel, maar wel een belangrijk middel. Wie niet vallen wil, zal nooit vliegen.

Gent2030 is een verhaal van dromen - durven - doen - leren - en opnieuw proberen '**failing forward**'. We vertalen 'Have you tried turning it off' in 4 programmalijnen: 'I Hear You', 'Idle Grounds / Wild Waters', 'Messy Margins', & 'Right To Repair'.

Denken jullie met ons mee?

VIER ARTISTIEKE WERKLIJNEN

I HEAR YOU

Zorgen dat mensen zich gehoord voelen, vergt écht luisteren.

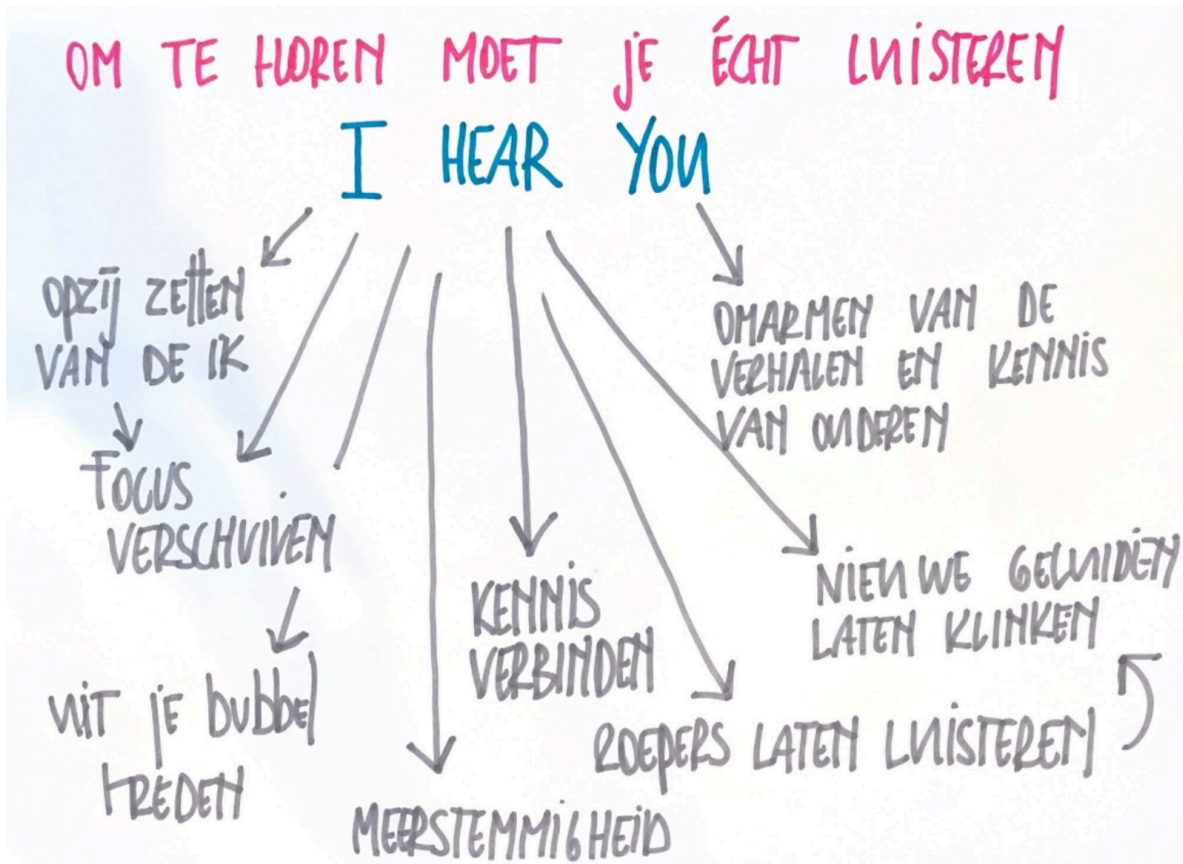
We leven steeds meer in onze eigen bubbels. Het geluid van onze eigen mening kaatst vaak terug op allerlei muren. Algoritmes leiden ons naar datgene wat we al kennen en zo ontdekken we niets nieuws. Maar ook in een fysieke context komen we in parallelle werelden terecht, waarbij we vergeten om onze burens te leren kennen. Met eenzaamheid, onwetendheid en polarisatie tot gevolg.

Hoe kunnen wij het tij keren? Hoe omarmen we het onnoemelijk gigantische potentieel van deze tijd? Hoe ontwerpen we ruimte voor reflectie? Hoe ontwerpen we vanzelfsprekende ontmoetingsplekken? Hoe creëren we plekken waar stilte ook belangrijk is. Wat is de kracht van taal bij het luisteren? Wat met rouw en verlies?

Twintig procent van de Europese bevolking wordt langdurig blootgesteld aan lawaai dat schadelijk is voor de gezondheid. Dit cijfer komt neer op meer dan 100 miljoen mensen in Europa.¹ Hoe verminderen we deze ruis zodat ook de stille praters gehoord kunnen worden?

Zorgen dat mensen zich gehoord voelen, vraagt dat we de focus verschuiven van onszelf naar de ander en de ruis wegnemen.

¹ <https://www.eea.europa.eu/nl/articles/geluidshinder-is-een-groot-probleem>

Gent2030 ontwikkelt een programma dat antwoorden zoekt op uitdagingen als:

- Hoe zorgen we ervoor dan meer mensen zich écht gehoord voelen?
- Hoe kunnen wij van sleutelfiguren leren en hen de ondersteuning bieden. Sleutelfiguren vervullen in hun gemeenschap centrale en belangrijke rollen en vormen bruggen tussen de leefwereld en de systeemwereld. Toch worden ze hier te weinig in erkend en ondersteund.
- Hoe kunnen we ervaringen en verhalen van ouderen in onze stad omarmen. Zij herinneren zich de “geschiedenissen van ons gedeeld verleden” die samen onze stad maken.
- Wat archiveren we? En hoe kunnen we wat daar bewaard ligt ook tegelijk ook laten stromen door de stad?
- Hoe kan je de levende kennis in mensen verbinden? Hoe kan je die kennis aanspreken?
- Hoe kan (digitale) technologie worden ingezet om ondervertegenwoordigde stemmen te versterken zonder hun privacy of identiteit in gevaar te brengen.

IDLE GROUNDS - WILD WATERS

Gent ontstond daar waar Leie en Schelde samenvloeiden aan wat nu Portus Ganda heet. Tot op vandaag vormen de Gentse waterlopen een kloppend hart van de stad. In tijden van klimaatopwarming houden ze de stad koel. In tijden van watersnood zorgen de waterbuffers en overstromingsgebieden rond de stad.

Het Gentse waternetwerk met zijn brede ondergrondse vertakkingen is een verbindende factor. Net zoals de netwerken tussen mensen, zijn heel wat verbindingen onzichtbaar en bepalen ze mee wat stroomt in de stad en de samenleving. Gent en Europa bevinden zich op dat vlak in woelig water door uitbreidende verrechtsing, internationale conflicten en oorlogen, groeiende armoede, klimaatcrisissen, milieurampen en een algemeen groeiend gevoel van onzekerheid bij de bevolking.

Ook op gronden die niet worden ingezaaid, zal vanzelf begroeiing ontstaan. In oorsprong was braakland de akkeroppervlakte die één of meerdere jaren niet werd gebruikt, om de grond te laten herstellen. Vandaag wordt braakland beschreven als “grond die op dat moment niet de beoogde functie vervult”. Ruimte bieden aan nieuwe mogelijkheden, pauze voor een nieuw begin en de openheid en verstillings die daarbij hoort, willen we omarmen in het programma van 2030.

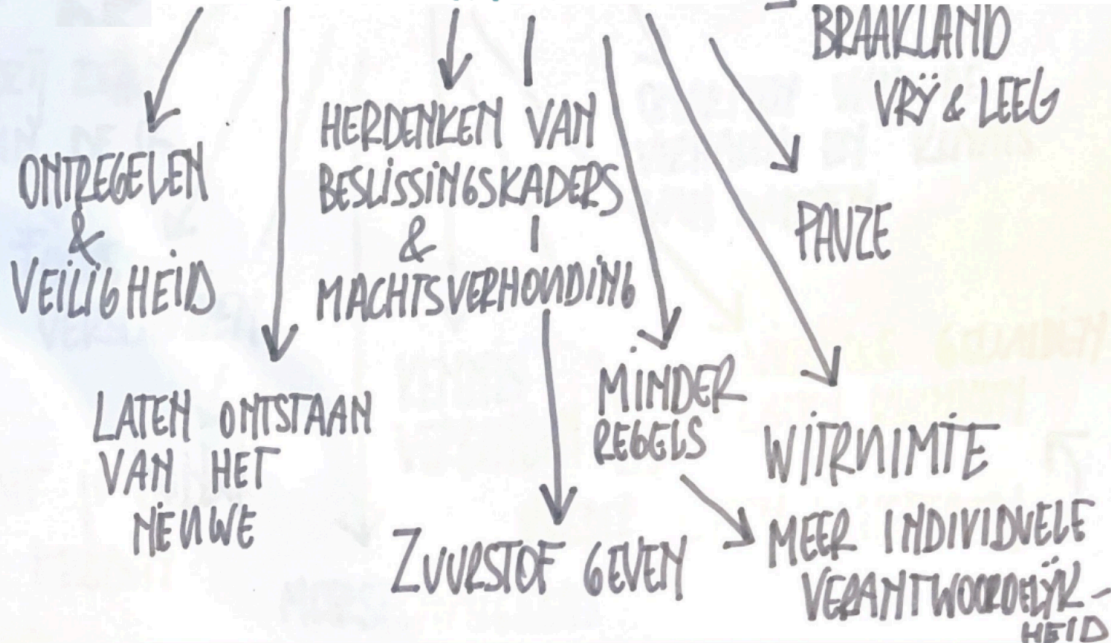
Soms is het nodig om tijd nemen om op te laden, energie vrij te maken om tot de essentie te komen: verbinding met zichzelf en met de andere(n) in een ‘vrije, lege ruimte’ waar geen regels het handelen en denken bepalen. En waar creativiteit, innovatie, spontane synergieën kunnen ontstaan. Braakland onderdeel maken van elke generatie en alle Gentse gemeenschappen kan de samenleving zuurstof geven, een vruchtbare grond om verbinding te maken met zichzelf en de anderen. Een vijfde van het Gents oppervlakte is landbouwgrond. Driekwart van de EU-oppervlakte is landbouwgrond, terwijl slechts 35 procent van alle mensen hier woont². Is het niet vreemd dat we ver-vreemd zijn van braak-land?

Het is tijd om het uitdoven van regels en opgelegde functies onder de loep te nemen, voluit te gaan voor diversiteit in plaats van monocultuur en organische processen evenveel kansen te geven als opgelegde en ingezaaide verwachtingen. Daarbij willen we verwildering bewust toelaten, op een doordachte manier. Rewilding is een term uit de ecologie en staat voor het opnieuw ‘wilder’ maken van natuurgebieden. De natuur krijgt vrij spel en wordt niet meer ‘gemanaged’, zodat biodiversiteit floreert. Zo ook willen we creatieve wildgroei stimuleren door procedures toegankelijker en laagdrempeliger te maken, zodat cultuur de voedingsbodem blijft waarop de stad op kan bloeien.

² <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=587819>

OVER ONTREGELLEN EN NIET INVULLEN

ON IDLE GROUNDS WILD WATERS

Gent2030 ontwikkelt een programma als oefenruimte voor vragen als:

- Wat is er nodig om een onontgonnen ruimte te creëren?
- Hoe kan ontregelen samen gaan met het bewaren van veilige ruimte?
- Hoe kan niet-invullen, witruiimte bijdragen aan het ontstaan van nieuwe artistieke en culturele praktijken?
- Hoe herdenken we beslissingskaders en machtsverhoudingen?
- Welke rol kan het water daarbij spelen?
- Hoe laten we de zaken 'natuurlijk stromen' in de stad?
- Hoe gaan we om met begrippen als 'eigenaarschap', 'gebruiksrecht', 'commons'?
- Wie laten we toe om gatekeeper te zijn en waarom?
- Op welke manieren kan (digitale) technologie bijdragen en worden ontworpen om de gebruiker bewust te maken van en te reflecteren op de ongebruikte, verwaarloosde of vergeten ruimtes in onze samenleving?
- Hoe kunnen ook online en in de digitale ruimte op zoek naar kwaliteit, veiligheid en natuurlijke flow?
- Hoe kunnen we ons bewegen op het snijvlak van de werkelijke en de virtuele ruimte (cfr. [Ethics manifesto voor mixed reality](#))

MESSY MARGINS

In de morsige marges voorbij het bekende, zit zoveel waardevols. We hebben het over de kanaaldorpen en de randgemeenten, de blauwgroene grenzen wat Gent omzoomt.

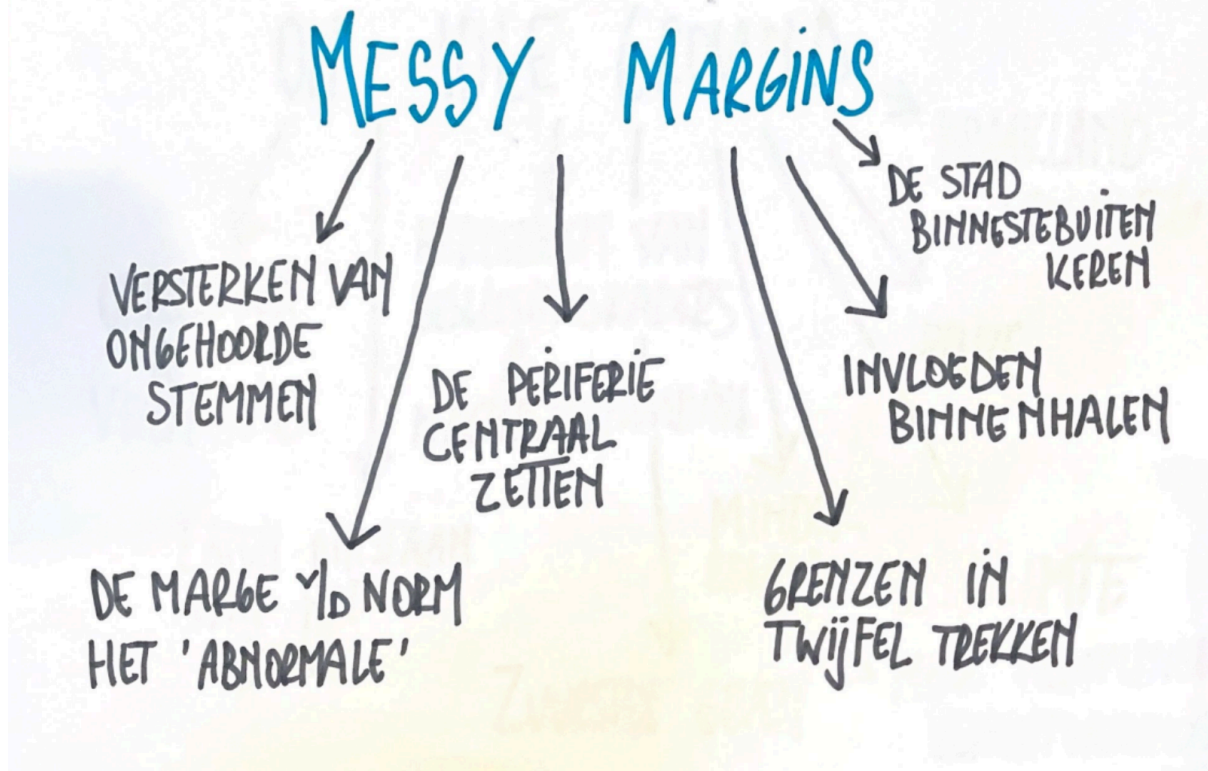
Het opzoeken van de marges kan een fysieke interpretatie zijn. Waar liggen de grenzen van Gent, van ons land en van Europa? Who decides who decides? Wat is 'centrum' en wat is 'rand' mochten we vanuit de natuur naar onze stad of ons land kijken? Als we de natuur als vertrekpunt voor menselijk ontwerp zouden nemen, hoe ziet het er dan uit?

Hoe kijken we in Gent naar Europa en hoe kijken we in Europa naar Gent? Hoe kijkt de wereld naar Europa? Hoe draagt onze cultuur over die grenzen en in hoeverre kan het project van 2030 onze nog grotere omgeving beroeren? En hoe laten wij ons in vervoering brengen door de culturen en invloeden van ver buiten Gent? En hoe kunnen we internationale linken ontwaren en herwaarderen die vanuit de marge ontstaan?

De morsige marge gaat ook over de marge van de norm, het "abnormale". We hebben het over een platform creëren voor en versterken van ongehoorde en ondervertegenwoordigde stemmen. Nieuwe waarheden durven aanvaarden als even waar. Grenzen in twijfel trekken. Het onzichtbare zichtbaar maken. De periferie centraal plaatsen. De schoonheid van scheef. De kracht van onaf.

De margins slaan ook op onze mentale en persoonlijke grenzen. Waar voel ik mij veilig en binnen welke grenzen creëer ik mijn persoonlijke 'space of belonging'. Waar worden mijn grenzen aangetast en hoe sta ik tegenover een wereld die voortdurend mijn identiteit tracht te beïnvloeden? Het mogen morsen zorgt voor de geestelijke vrijheid, als een rivier die meandert door een landschap, in een anders te gekanaliseerde wereld.

POSITIEVE HERWAARDERING VAN DE MARGE

Gent2030 ontwikkelt programma's waarin marginaliteit positieve herwaardering vindt en gaan aan de slag met vragen als:

- Hoe betrek je de groene landbouwzones bij een samenleving? Kan je de stad binnenstebuiten keren, en terug landbouw laten zijn in het centrum?
- Wat gebeurt er als we wat zich aan de rand bevindt extra groots produceren en de dingen in het centrum 'onderproduceren'?
- Hoe laten we de kanaaldorpen en de randgemeenten het 'centrum' zijn.
- Welk effect heeft het verplaatsen van het stadhuis buiten het stadscentrum?
- Wat als we onze sleutels overdragen aan zij die nooit eerder sleuteldragers waren?
- Hoe kunnen we artistieke praktijken vormgeven vanuit natuur als vertrekpunt (symbioscene gedachtegoed)
- Hoe laten we ons beïnvloeden en inspireren door culturen en invloeden van ver buiten Gent?

RIGHT TO REPAIR

Volgens een studie van de Europese Commissie geeft 77% van de Europeanen aan te kiezen voor herstel in plaats van de aankoop van een nieuw product³. Eind november 2023 heeft het Europees Parlement met overtuigende meerderheid een standpunt ingenomen over een versterkt “recht op reparatie” voor de consument.⁴

Het recht op herstel voor toestellen wordt een Europees basisrecht, maar hoe zit het recht op herstel voor onszelf als mens? Waar zit het recht op herstel van samenleven? Naar welk repaircafé kan je gaan voor menselijke hapering? En wat met the right to be broken? Kapot maken is toch ook maken?

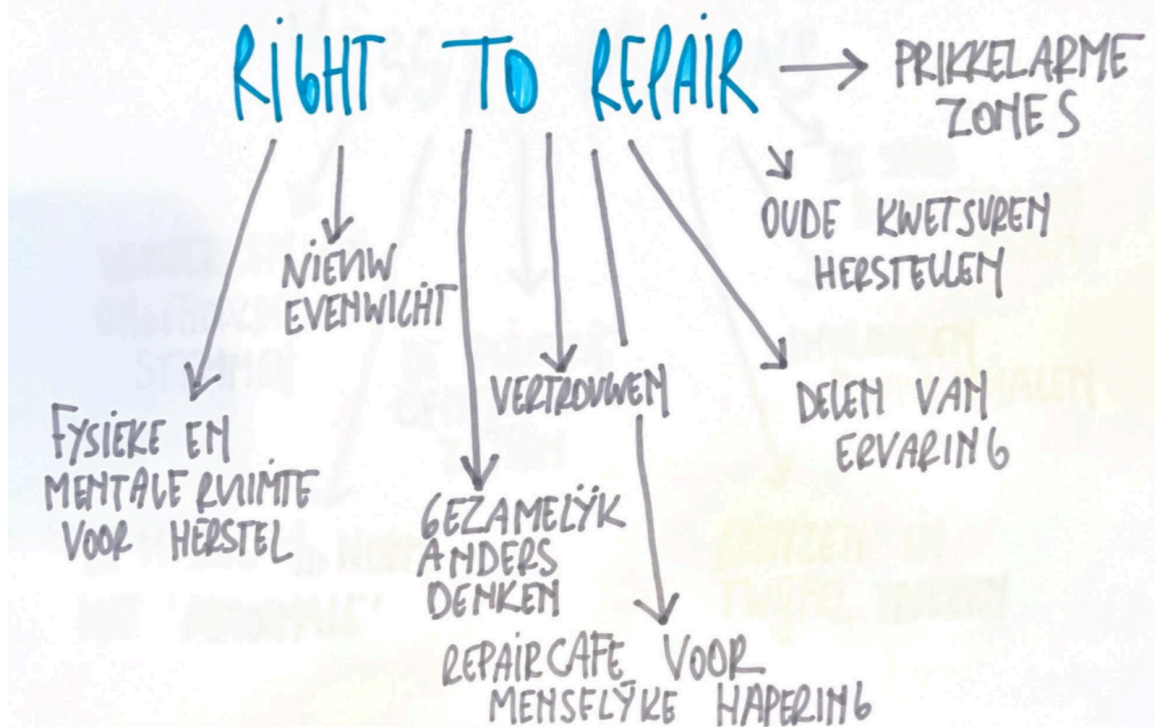
In tijden van overal en altijd geconnecteerd zijn, is de drang naar prikkelarme zones en plekken van stilte en luwte enorm groot. Plekken waar we mens en natuur weer samenbrengen, maar vooral ook mensen onderling. Een plek waar mensen kunnen genieten van stilte, reflectie, ontspanning en diepgaand contact met de natuur, waar ook de digitale snelwegen verkeersvrij worden gemaakt. Recht op herstel is ook het recht op ongeremd vieren én het recht op escapisme.

Hoe herstellen we oude kwetsuren? Wat met de sporen van ons koloniaal verleden, geschiedenis van vervolging en foltering? Zit er ook schoonheid in littekens? Hoe herstellen we het evenwicht? Hoe herstellen we ongelijkheid? Hoe herstellen we vertrouwen?

³ [studie](#)

⁴ [Nieuwe EU-regels](#)

HERSTELPROGRAMMA'S & HOGE EMPATHIE ZONES

Gent2030 ontwikkelt herstelprogramma's en hoge empathie zones waarin we antwoorden zoeken op vragen als:

- Hoe faciliteren we fysieke en mentale ruimtes voor herstel?
- Hoe kunnen we gezamenlijk anders denken over waarde? En de verdeling daarvan?
- Hoe delen we ervaringen om herstellings processen mogelijk te maken voor anderen?
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat iedereen profiteert van digitalisering?
- Hoe ziet een repaircafé voor menselijke haperingen eruit?
- Waar maken we plaats voor ongeremd vieren en escapisme?
- Kunnen we ['the makers bill of rights'](#) als richtsnoer voor artistieke programma's gebruiken?

Failing Forward

De transformatieve kracht die we met Gent2030 willen ontwikkelen kan alleen ontstaan als we met zijn allen mee 'leren'. Deze transitiefase tussen het 'oude' dat al verlaten is en een 'nieuwe' dat nog niet gevormd is, wordt in de antropologie Liminaliteit genoemd. Het is 'het ondertussen'.

“Bij elke (grote) verandering van rollen, situaties, systemen en organisaties is deze tussenfase aanwezig. En deze blijkt waardevol en leerzaam - mits je er voldoende ruimte, tijd en aandacht aan geeft.”⁵

Failing forward staat voor het lef om te durven falen in het uitproberen met dankbaarheid voor wat je kan leren uit mislukken. Er is niet één recept, niet één waarheid, maar een gedeelde oefenruimte. We verankeren een open leerhouding als de basisattitude van waaruit we ageren en samenwerken.

In de zorgzame, open stad waar we naartoe willen, zijn we niet verstrikt door hiërarchieën of de schotten tussen gemeenschappen, generaties en maatschappelijke domeinen. We werken regeneratief, in vertrouwen. In een circulaire stad staan niet de ego's centraal, maar wel de onderlinge relaties: tussen mensen onderling en met hun omgeving. Binnen een dergelijk ecosysteem zoeken we naar evenwichten en gelijkwaardigheid tussen (groepen van) mensen. Het gaat ook over de relatie tussen de mens en zijn omgeving. Van ego naar eco, van 'wegwerp' naar 'perma'.

De kandidatuur voor Europese Culturele Hoofdstad is een hefboom om de transformatieve kracht van kunsten, erfgoed en cultuur aan te boren en vanuit artistieke processen een bijdrage te leveren aan waardegedreven innovatie en technologie, waarbij de mens centraal staat.

Vandaag kampen al die domeinen als onderwijs, welzijn, economie, ... met dezelfde uitdagingen, die we nog te vaak aanpakken vanuit onze silo's. Cultuur kan de plek zijn waar al die krachten worden gebundeld, in een gezamenlijk onderzoek, naar de waarden die we belangrijk vinden in de samenleving van morgen en de verhalen die we samen willen vertellen.

⁵ <https://www.sannewitkamp.nl/post/de-liminale-fase-of-het-ondertussen>

Guiding principles: een uitnodiging in imperatief

De ambitie om samen te groeien, te oefenen met de moed om te durven mislukken vertalen we in 5 handelingsperspectieven:

1. **We vertalen het gedeelde [waardekader](#) naar praktijken:** in elke activiteit, elk programma van Gent2030 willen we praktijken ontwikkelen die 12 waarden (toegankelijkheid, innovatie, vrijheid, duurzaamheid, inclusiviteit & diversiteit, rechtvaardigheid, solidariteit, samenwerking, democratie, veiligheid, openheid, verbinding) omzetten in realiteit. Initiatiefnemers worden uitgenodigd om aan te geven hoe ze deze waarden omzetten in praktijken.
2. **Jongeren krijgen maximaal vertrouwen en letterlijk de sleutels in handen:** we geloven in de toekomst van de jeugd, daarom geven we hen de middelen, de ruimte, de expertise én de netwerken. Initiatiefnemers worden uitgenodigd om na te denken over hoe ook zij binnen hun projecten en werkingen deze machtsoverdracht kunnen waarmaken.
3. **We creëren nieuwe verbindingen en zetten in op onzichtbare netwerken en talenten:** we willen bestaande netwerken, talenten en expertise in Gent naar waarde schatten. Culturele en maatschappelijke vernieuwing en aanpassingen ontstaan vanuit kwalitatieve verbindingen tussen kunst, erfgoed, technologie, onderzoek, onderwijs, welzijn, toerisme, de bedrijfswereld... Tussen generaties en gemeenschappen. We geven voorrang aan initiatieven vanuit talenten en netwerken buiten de geijkte structuren.
4. **We hanteren gedeeld eigenaarschap als uitgangspunt:** we zetten volop in op culturele cocreatie, coöperatie, coproductie. We maken de shift van DIY (do-it-yourself) naar DIT (do-it-together). We nodigen initiatiefnemers uit om machtsstructuren te herdenken, besluitvormingsprocessen te herijken en voluit te gaan voor meer gemeenschapsdenken.
5. **We ontwerpen impactvolle leerprocessen en maken het leren zichtbaar:** we maken het leren expliciet en mensen, ideeën, dynamieken als vertrekpunt. Het eigenaarschap ligt bij de burger. Zo versterken we burgerlijke verbeelding en hernieuwd cultureel burgerschap.